

**תקשורת, טכנולוגיה וחברה – מקומה של קבוצת הדיון בקורסים המועברים
בלמידה מרחוק בשיטה הא-סיכרונית, כמייטבת תהליכי למידה / מרכוס טלי**

תקציר:

הלמידה המתקשבת הולכת ותופסת מקום מרכזי במערכת הלמידה בקרב גופים שונים בכלל, ובאקדמיה בפרט. סוגיות שונות נידונות במחקרים רבים בניסיון לברר את הייחודיות של למידה זו ואת האפקטיביות שלה.

לאור ניתוח הספרות בתחום, מוצג במחקר זה מודל המהווה בסיס להתייחסות לקורסים המתקשבים. במודל זה מזוהים ארבעה סוגי אינטראקציות הפועלות במקביל ובערבוביה במהלך הקורס המתקשב - אינטראקצית הסטודנט עם התוכן, אינטראקצית הסטודנט עם המנחה, אינטראקצית הסטודנט עם עמיתיו הסטודנטים ואינטראקצית הסטודנט עם המערכת.

אינטראקציות אלו מהוות את הבסיס המבני עליו מושתת הקורס המתקשב. חשוב הוא, שכל העוסקים בתחום יבינו את מערכת היחסים בין ממדי האינטראקציה השונים ואת מקומו של כל ממד אינטראקציוני, תפקידו והשפעתו על מהלך הקורס והאפקטיביות שלו. בחינה של נושא למידת מבוגרים ותהליך הלמידה שלהם מראה לנו כי קבוצת הדיון המתקשבת הינה בעלת פוטנציאל חיובי משמעותי הן ביכולת המימוש של עקרונות חשובים המוזכרים בהקשר לנושאים אלו - כגון למידה שיתופית, למידה פעילה, משוב ועוד, והן כסביבה בה מתנהלות האינטראקציות השונות המהוות את הבסיס המבני של כל קורס מתקשב. לאור הבנות אלו ניסה המחקר לבחון את מקומה של קבוצת הדיון באפקטיביות הקורסים המתקשבים.

אפקטיביות קורסים מתקשבים נתפסה לצורך מחקר זה כשביעות רצון של הסטודנט משיטת הלימוד המתקשבת, תפיסתו לגבי קיום תהליך למידה חיובי בקורס והישגי הסטודנט במבחן הסופי.

מחקרים בתחום נוטים לתפוס את מידת הפעילות של הסטודנט בקבוצת הדיון כבעלת השפעה מרכזית על גורמים אלו, אך בכל זאת מביאים ממצאים מעורבים בהקשר זה. השערות מחקר זה נטו להניח כי אכן תמצא השפעה חיובית להיקף פעילותו של הסטודנט בקבוצת הדיון, על ממדי האפקטיביות שנבחרו.

לצורך בחינת ההשערות נבחרה אוכלוסיית מחקר הלומדת בחמישה קורסי יסוד ביהדות המועברים באופן מתקשב במערכת High Learn של אוניברסיטת בר אילן. נבנה שאלון ייחודי שבחן את מידת שביעות הרצון של הסטודנט משיטת הלימוד המתקשבת, על בסיס הניתוח של מבנה הקורסים המתקשבים ותוך התייחסות לכל אחת מארבע האינטראקציות שתוארו. כמו כן, בהתבסס על ניתוח הספרות, הסטודנטים נשאלו בסקר

לגבי אלמנטים המתייחסים לתהליך הלמידה, כדי למצוא האם תהליך למידה חיובי התרחש, לפי תפיסתם. הממצאים נאספו עם סיום המבחן של כל קבוצה, ובסך הכול נאספו 130 שאלונים.

ניתוח ממצאי הסקר, ציוני המבחן הסופי ודו"ח הפעילות של הסטודנטים, העלה כי השערות המחקר אוששו רק בחלקן הקטן.

נימצא כי להיקף של פעילותו האקטיבית של הסטודנט בקבוצת הדיון לא הייתה השפעה על הציון שקיבל במבחן הסופי ולא על רמת שביעות רצונו מהקורס. ההפך הוא הנכון - נמצא קשר הפוך בין שביעות הרצון של הסטודנט ומידת פעילותו בקבוצת הדיון. כמו כן, לא הייתה השפעה ולא נימצא קשר בין מידת פעילותו של הסטודנט בקבוצת הדיון לבין מידת הקרבה שלו לעולם התוכן.

ניסיון להסביר ממצאים אלו מציע כי, אופי הקורסים מהווה גורם חשוב בציפיות הסטודנטים מהקורס ואי-לכך משפיע גם על האופן בו הוא מגיב לקבוצת הדיון ולפעילות של קבוצת הדיון. מכיוון שמדובר בקורסי חובה שאינם בהכרח מתחום המקצוע של הסטודנט, הסטודנטים, כפי שהראה חלקו הפתוח של השאלון, בחרו להשתתף בקורס בעיקר משיקולי נוחות וזמן, ואילו נושא האינטראקציה ועניין בחומר היו משניים עבורם. לאור זאת יש להניח כי פוטנציאל קבוצת הדיון לא בא לידי ביטוי באופן מספק.

מסקנות המחקר מראות כי יש לשקול בכל קורס וקורס מה אמור להיות תפקידה של קבוצת הדיון ואיזו מטרה היא משרתת. אין להשתמש בכלי זה אך ורק מכיוון שהוא זמין. כמו כן, המלצות המחקר הן להמשיך ולבסס את הידע של המרצים ושל הסטודנטים לגבי אופיו השונה של הקורס המתקשב, אופן ניהולו של דיון מתקשב וניצול נכון של קבוצת הדיון בקורס, וזאת כדי להביא למימוש הפוטנציאל הגדול שיש לקבוצת הדיון בהשפעה על יסודות חשובים בתהליך הלמידה.

מס' מיון בספריה :
378.175 מרכ.תק תשס"ד

מס' מערכת בספריה :
568880